

ОСВІТА В ЧАСІ І ПРОСТОРІ

ЛОССВА Н.М.,

професор кафедри вищої математики і методики викладання математики Донецького національного університету, доктор педагогічних наук

УДК 378.147:51

НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МАТЕМАТИКИ У КОНТЕКСТІ ІДЕЙ «ПАЙДЕЙЯ ВІД СОКРАТА ДО ЗЕНОНА»

У статті проведено детальний огляд книги Миколи Краснодєбського «Нариси з античної історії освіти: пайдейя від Сократа до Зенона» у контексті професійної підготовки майбутнього викладача математики. Наводяться приклади використання наукових досліджень Миколи Краснодєбського у різних дисциплінах у процесі навчання студентів-математиків.

Ключові слова: пайдейя, антична педагогіка, гуманізм, самореалізація

В статті проведено детальний огляд книги Миколая Краснодєбського «Очерки по античной истории образования: пайдейя от Сократа до Зенона» в контексте профессиональной подготовки будущего преподавателя математики. Приводятся примеры использования научных исследований Миколая Краснодєбского в различных дисциплинах в процессе обучения студентов-математиков.

Ключевые слова: пайдейя, античная педагогика, гуманизм, самореализация.

Detailed review of the book Mikolaj Krasnodyebski "Essays on the ancient history of education: pайdeууа from Socrates to Zenon" in the context of pre-service teachers' of mathematics training is presented in this paper. Examples of applying of Mikolaj's Krasnodеbski research ideas for various disciplines in the pre-service teachers' of mathematics training are given by author.

Keywords: pайdeууа, ancient education, humanism, self-realization.

Постановка проблеми. Координальні зміни, що відбулися в Україні за роки незалежності, поставили нові завдання перед освітніми закладами всіх рівнів. Засвоєння навчального матеріалу перестало бути провідною метою навчання, а служить засобом розвитку людини, формування особистісних якостей, необхідних для успішного функціонування в соціумі. Проблеми освіти без перебільшення належить до найскладніших і найсуперечливіших не лише в педагогічній, а й у філософській науці. Мова йде про філософію освіти як загальну парадигму організації і змісту всього того знання – наукового і поза наукового – яке через освіту передається учням і студентам, про світоглядні цінності, які виховуються, зрощуються у процесі навчально-виховної діяльності, визначеність духовного світу особистості, що формується у школі та ВНЗ, і визначає її особистісну позицію, роль і способи поведінки в суспільстві.

Сьогодні в Європейських країнах спостерігається тенденція до проведення досліджень на стику двох наук: педагогіки та історії філософії. Будь-яка педагогічна система завжди своїм підґрунтям мала певну філософську систему, а будь-яка філософська система як прикладне втілення реалізувалася через педагогічні принципи та ідеї. Те, що ці сегменти науки, культури, духовного життя суспільства пов'язані один з іншим, очевидно. І педагогіка, і філософія

вивчають людину, формують її духовний світ, загальну культуру, готують до життя в найширшому розумінні цього слова. Питання у тому: яким чином, і на яких засадах здійснюється їх органічне поєднання, що конкретно означає здійснений на цій основі синтез, яку функцію він виконує, і як змінюється в історичному просторі й часі? Як відповідь на це питання відомий польський учений Микола Краснодєбський провів аналіз пайдейї в античній філософії, результати якого виклав у книзі «Нариси з античної історії освіти: пайдейя від Сократа до Зенона» [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз педагогічних ідей античних філософів проводився багатьма ученими, педагогами, філософами сучасності. Так, Н.П. Волкова у праці «Антична педагогіка» детально розглянула шляхи виховання молоді в античному суспільстві. У своїй книзі «Антична філософія» В.Ф. Асмус описує філософські ідеї навчання й пізнання піфагорійців, філософів елейської школи, Сократа, Платона та Аристотеля. Російський педагог А.Н. Джури́нський провів ґрунтовний аналіз виховання та навчання в античному світі Середземномор'я у книзі «Історія зарубіжної педагогіки». Але детального аналізу потребує книга польського ученого Миколи Краснодєбського «Нариси з античної історії освіти: пайдейя від Сократа до Зенона». Факти, наведені у ній, стосуються мети і способів навчання у Стародавній Греції, поглядів античних філософів на

математичні об'єкти, а тому можуть бути корисними при підготовці вчителів математики. Саме це спонукало нас до детального ознайомлення з зазначеною книгою й виокремлення з неї матеріалу, який корисно знати викладачеві математики.

Метою статті є огляд книги М.Краснодєбського «Нариси з античної історії освіти: пайдейя від Сократа до Зенона» у контексті професійної підготовки майбутнього викладача математики.

Виклад основного матеріалу. Заглиблення в історію розвитку філософії і педагогіки дає підстави для висновку про те, що часто видатні педагоги були, водночас, філософами і, навпаки, практично кожен великий філософ, як правило, завершував побудову своєї філософської системи етикою, головний зміст якої складали вчення про мораль, теорію освіти й виховання.

Підготовка до життя – здобуття знань, формування необхідних вмінь і навичок, світоглядної і моральної позиції, загальної культури, тобто, становлення людини як особистості – становить основний зміст педагогічної науки.

Думку про пріоритетність розвитку особистості поділяють провідні педагоги світу. Зокрема, польський вчений М.Краснодєбський наголошує на тому, що у наш час в освітніх закладах має відбуватися всебічне формування особистості, зокрема, вельми актуальним є моральне виховання та пошук методів навчання, що допоможуть реалізувати гуманістичні філософські ідеї. Такий пошук і привів польського вченого до необхідності звернутися до спадщини античних філософів і дослідити їх погляди на пайдейю.

Сам термін «пайдейя» (гр. παιδεία) означає ідеал людської поведінки та освіченості. В освіті Давньої Греції акцент у навчанні робився не тільки на підготовку до професійної діяльності, але й на формування «ідеальної» людини, якій притаманні доброта, краса, шляхетність і моральна досконалість.

Навчаючи майбутніх викладачів математики, вважаємо за необхідне продемонструвати їм історію виникнення й розвитку основних педагогічних ідей, їх реалізації у педагогічній практиці загалом і навчанні математики зокрема. Розглянемо детальніше погляди античних філософів, що наведені у книзі «Нариси з античної історії освіти: пайдейя від Сократа до Зенона», та їх значення для підготовки викладача математики. Думка про те, що у навчальному процесі необхідно не лише передавати систему знань, а й розвивати особистість, має коріння у далекому минулому. Ще Сократ відмовився від софістського терміна «вчитель мудрості», вважаючи хибною позицію софістів стосовно того, що можна навчити кого завгодно будь-чому. Він претендував тільки на

навчання мистецтву ведення діалогу, під час якого співрозмовник, відповідаючи на запитання, висловлював власні судження. Сократівське мистецтво ставити питання скеровувалося на те, щоб орієнтувати учня на самопізнання або подолати його надмірну самовпевненість. В останньому випадку мистецтво ставити запитання Сократ розглядав як засіб, за допомогою якого можна сприяти «народженню» істини у голові співрозмовника. Цей метод питань і відповідей він порівнював з мистецтвом повитух і жартома називав «майєвтикою» (від грецького μαίευμαι – допомагати під час пологів). Своїми запитаннями Сократ намагався поставити учня у скрутне становище, змушуючи його суперечити самому собі, доводячи до розпачу. Філософ був переконаний, що усвідомлення учнем свого незнання сприятиме пошуку інформації, змусить його розмірковувати над проблемою. Наголошував, що спільний діалогічний пошук істини учителем і учнями ставить їх у рівні позиції і є корисним для обох сторін [1, с.33-34]. Сократ відводив навчанню велику роль у формуванні особистості та вважав право на освіту одним з найприродніших для людини. Стверджував, що люди, могутні духом, здобувши освіту, стають корисними для суспільства, а без освіти такі люди завдають йому значної шкоди. Підкреслював необхідність постійного морального самовдосконалення задля досягнення добра й істини [1, с.35-36].

Ідеї Сократа цілком відповідають сучасним тенденціям у навчанні, коли вектор освітніх цілей змістився з передачі знань до формування ключових компетентностей особистості. Сократ стимулював пізнавальну потребу, вчив висувати гіпотези, ставити під сумнів їх правильність, перевіряти, доводити. Мовою сучасної науки можна сказати, що він сприяв формуванню цілісної психологічної структури особистості, що навчається протягом усього життя. Крім того, античні філософи розвивали ідеї гуманізму, саме на ці ідеї спиралась видатні українські та російські педагоги: Х. Алчевська, М. Добролюбов, В. Короленко, М. Коцюбинський, М. Пирогов, Л. Толстой, К. Ушинський, І. Франко та ін. І саме ґрунтуючись на гуманістичних ідеях наших видатних попередників, вітчизняна школа сьогодні має низку особливих специфічних рис, будучи неповторним, самобутнім феноменом світової педагогічної культури [2, с.48].

Наведені відомості доцільно повідомити студентам – майбутнім викладачам математики у процесі навчання дисципліни «Методика викладання математики». Це дозволить продемонструвати передісторію виникнення сучасних методів навчання, переконати студентів у тому, що ідеї розвивального навчання цікавили людство з давніх-давен. Також можна влаштувати

обговорення, під час якого знайти відповідь на питання: можна спиратися на діалоги Сократа під час планування евристичної бесіди, спробувати навести конкретні приклади.

Сократівський діалог доцільно проаналізувати зі студентами під час навчання дисципліни «Методика викладання у вищій школі». Можна запропонувати майбутнім викладачам провести аналогію між підходом Сократа до способу спілкування з учнями й сучасним інтерактивним навчанням, що «передбачає постійне звертання до студентів з питаннями, обговорення висловлених викладачем і студентами думок, міркування вголос, спільний аналіз запропонованих ситуацій, розв'язків задач тощо» [5, с.47].

У процесі навчання дисципліни «Історія математики» доцільно представити студентам інформацію щодо уявлень Платона про число, яке, на думку філософа, пронизує все буття. Число міститься у всьому живому, включаючи людину та суспільство. Кожне число Платон розуміє як ту чи

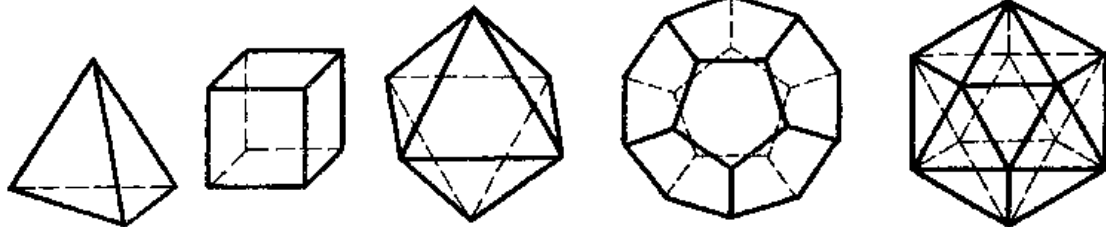

Рис. 1. Правильні многогранники

Чотири з них уособлюють стихії: тетраедр – вогонь, куб – землю, ікосаедр – воду, октаедр – повітря; а п'ятий – додекаедр символізує всю світобудову [1, с.51-52].

При вивченні дисципліни «Додаткові розділи математики» доречним буде повідомлення гіпотези про ікосаедро-додекаедричну структуру Землі, згідно з цією гіпотезою ядро Землі має форму й властивості зростаючого кристала, що впливає на розвиток усіх природних процесів на планеті. «Промені» цього кристала, а точніше його силове поле, зумовлюють ікосаедро-додекаедричну структуру Землі, тобто в земній корі проступають проєкції вписаних у земну кулю правильних многогранників: ікосаедра й додекаедра. Їхні вершини й середини ребер, що називаються вузлами (Рис.2), виявляється, мають специфічні властивості, що дозволяють пояснити багато незрозумілих явищ.

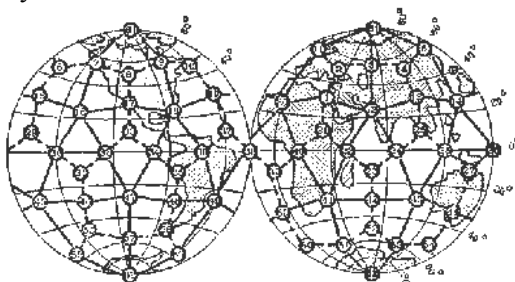

Рис. 2 «Вузли» Землі

іншу структуру. Ця числова структура визначає форму речей, а якщо у речі відсутня форма, то вона перестає існувати. Тому число – це те, що створює речі та впорядковує їх. У Платона число виступає внутрішньою основою речей, що проявляється у зовнішньому стані [1, с.45-47]. Число, за Платоном, є вищим за будь-яке мистецтво та ремесло, вищим будь-яких кількісних операцій і навіть вище за саме мислення, оскільки всі ці галузі вже припускають наявність числа й числової роздільності. Наприклад, можна навести тлумачення Платона для одиниці: "перше" число – одиниця, – власне, не число, а "початок" чисел взагалі, – це єдине, що вносить принцип визначеності у безмежне. Одиниця для арифметики – це "єдине", що організує й породжує числовий ряд.

Також можна продемонструвати розробку ідеалістичної картини світу, запропоновану Платоном, основою якої є правильні многогранники (рис. 1).

Багато покладів корисних копалин тягнуться уздовж ікосаедрово-додекаедрової сітки. Ще більш дивні речі відбуваються в місці перетину цих ребер: тут розташовуються центри найдавніших культур і цивілізацій: Перу, Північна Монголія, Гаїті та інші. У цих точках зафіксовані максимальні й мінімальні показники атмосферного тиску, гігантські вихори Світового океану.

Також доцільно зробити акцент на тому, що Платон досліджував золотий переріз, який лежить у основі гармонії Всесвіту [1, 53], запропонувати студентам застосувати наведені приклади золоті пропорції у різних сферах науки й повсякденного життя.

Розповівши про погляди Платона на світобудову, доречно подати студентам відомості про «Космічний кубок» Й. Кеплера. Він вважав, що існує зв'язок між правильними многогранниками та шістьма планетами Сонячної системи, які були відомі на той момент. Вчений намагався пояснити, чому Сонячна система складається лише з шести планет і чому їх радіуси знаходяться у відношенні 8:15:20:30:115:195. Згідно з гіпотезою Кеплера, у сферу орбіти Сатурна можна вписати куб, у який вписується сфера орбіти Юпітера. У неї вписується тетраедр, що є описаним навколо сфери орбіти Марса. У сферу орбіти Марса вписується додекаедр, в який вписується сфера орбіти Землі. Вона, у свою чергу, описується навколо ікосаедра, в який вписана

сфера орбіти Венери. Сфера орбіти цієї планети описується навколо октаедра, в який вписується сфера Меркурія. Така модель Сонячної системи й отримала назву «Кубок Кеплера» (Рис. 3) [3, с. 100].

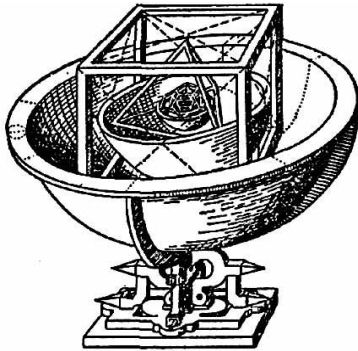

Рис. 3. Кубок Кеплера

Надання таких відомостей студентам-математикам сприятиме усвідомленню ними того факту, який довгий еволюційний шлях пройшли основні математичні ідеї. Майбутні викладачі математики мають можливість зрозуміти необхідність їх використання у своїй подальшій професійній діяльності: наприклад, для підвищення рівня мотивації учнів до навчання, або при підготовці позакласних заходів з математики.

У процесі навчання дисципліни «Методика викладання у вищій школі» можна розповісти студентам про виховну стратегію філософської пайдейї, що розглянута в діалогах Платона. Зазначена стратегія ототожнюється з печерою, з якої у процесі виховання виходить душа, щоб споглядати істинну суть речей. Лише люди, які здатні бачити справжню істину, повинні, повернувшись знов до печери, стати вихователями і правителями [1, с. 50]. Цей факт допоможе студентам зрозуміти вимоги, що висувалися до педагогів ще в античну добу, і яка надважлива місія покладена сьогодні на них. Завжди можна провести дискусію щодо ролі викладача будь-якого предмета в наш час. Зокрема, цікаво проаналізувати питання: що є сучасним аналогом тієї істини, про яку писав Платон, та якої мають дотримуватися всі викладачі? Проведення порівняльного аналізу сучасних вимог до педагога з поглядами великих мислителів минулого сприятиме формуванню у студентів – майбутніх викладачів – педагогічного ідеалу, тобто «уявлення викладача про те, яким він повинен бути відповідно до тієї педагогічної мети, що він ставить перед собою» [6, с. 8].

Зазначимо, що при вивченні дисципліни «Історія математики», доречно буде запропонувати студентам підготувати доповідь за темою «Геометрія винних бочок Й. Кеплера». Є гіпотеза, що коли Й. Кеплер купував вино для весілля, він був здивований тим, як торговець визначав місткість бочки. Продавець брав палицю, на якій був нанесений масштаб, і з її допомогою визначав

відстань від наливного отвору до найдальшої точки бочки. Зробивши лише одне вимірювання, він відразу ж казав, скільки літрів вина в цій бочці. Ученого зацікавило, наскільки точно торговець визначав об'єм бочки за допомогою лише одного вимірювання. Так, відомий фізик першим звернув увагу на клас задач, дослідження яких привело до створення інтегрального числення. Спочатку Кеплер знайшов формулу для обчислення об'єму бочки, а потім – інших тіл обертання (всього 92), яким він дав назви: «лимон», «яблуко», «груша», «айва», «суніця», «турецька чалма» тощо. Для знаходження об'ємів цих неправильних тіл він застосував метод «вичерпування», заповнюючи тіла фігурами, об'єми яких піддавалися обчисленню. Одночасно він розбивав тіло на безліч елементарних частин. Знаходячи об'єм тіла як суму елементарних об'ємів, що заповнювали тіло, учений часто вживав латинське вираз *Summa omnium* – сума всіх. Як відомо, один із засновників інтегрального числення Г. Лейбніц увів знак інтеграла (подовжена буква S) саме у якості скороченого запису виразу *Summa omnium*.

Корисним, на наш погляд, для майбутніх педагогів буде ознайомлення з поглядами Аристотеля на пайдейю. У своїх працях філософ розмірковує над вихованням «вільнонародженої» людини, громадянина. Аристотель поділяє людські «доблесті» на інтелектуальні та етичні.

Інтелектуальні пов'язані з удосконаленням інтелекту, розсудливості. Етичні включають особистісні риси людини: справедливість, помірність, хоробрість тощо. У процесі виховання Аристотель надважливу роль відводить мистецтву, оскільки воно має зв'язок із моральністю та слугує інструментом удосконалення людини, її чеснот. Доцільно буде навести приклади, пов'язані з поєднанням математики й мистецтва. Можна продемонструвати різні графічні фантазії (Рис. 4) голандського художника ХХ століття М. Ешера (1898-1972).

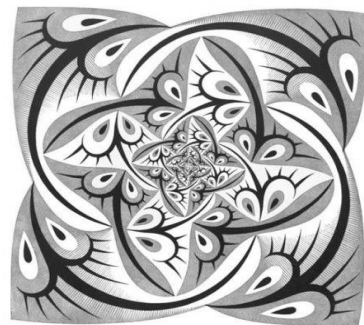

Рис. 4. Робота «Шлях життя» М. Ешера

Художник у своїх малюнках відкриває й інтуїтивно ілюструє закони поєднання елементів симетрії, тобто ті закони, які панують над кристалами, визначаючи і їхню зовнішню форму, і атомну структуру, і фізичні властивості.

Теорія виховання Аристотеля базується на його вченні про три частини душі: рослинної (розвивається за допомогою фізичного виховання), тваринної (розвивається за допомогою морального виховання) й розумної (розвивається за допомогою розумового виховання). Усі частини душі пов'язані між собою і становлять одне ціле, тому важливо приділяти увагу розвитку кожної з них [1, с. 77-80]. У процесі навчання дисципліни «Методика викладання в вищій школі» ми пропонуємо майбутнім викладачам проаналізувати зв'язок між ідеями Аристотеля про виховання й сучасною концепцією компетентнісної освіти.

Для того, щоб у майбутніх викладачів склалося повне уявлення про розвиток пайдейї, доцільно ознайомити їх з поглядами давньогрецького філософа-кініка Діогена. Він вбачав мету виховання у розвінчанні ілюзій про те, що для щастя необхідні багатство, слава, задоволення. Людина від народження має все, щоб бути щасливою. Істинне щастя, на думку Діогена, полягає у повній свободі, для досягнення якої потрібно тренувати тіло й дух, щоб сформувавши готовність до всіляких негод, панувати над власними бажаннями, не прагнути насолоди тощо [1, с.104-105]. Цікаво, що Діоген вважав непотрібними всі науки, у тому числі й математику, фізику, музику. Єдине, що має пізнати людина, це саму себе, свою особистість [1, с.102].

Вважаємо, що майбутнім викладачам цікаво буде дізнатися про етику Епікура, згідно з якою ідеалом людського життя є задоволення духовних потреб (душевний спокій, безтурботність), а не отримання фізичних насолод. Шляхом до щастя Епікур вважав освіту, оскільки вона звільняє людину від незнання, відкриває шлях до духовної насолоди [1, с. 117].

М. Краснодєбський проводить аналогію між поглядами Епікура та сучасною проблемою професійного вибору. Він зазначає, що сьогодні існує багато випадків, коли люди обирають свій професійний шлях, орієнтуючись на матеріальні блага, а не на покликання. Через це часто виникає дихотомія між роботою й реальними інтересами, людина не отримує задоволення від своєї діяльності, не прагне особистісного і професійного розвитку, що робить її нещасливою [1, с.123]. Ми також упевнені, що самореалізація є «однією з провідних рушійних сил розвитку особистості, яка спонукає й направляє її діяльність» [4, с.42]. У процесі навчання різних дисциплін, зокрема «Педагогіка вищої школи», можна запропонувати студентам обговорити проблему професійного вибору за таким планом:

1. Чи погоджуєтесь Ви з поглядами Епікура на щастя людини?
2. Яке місце, на Вашу думку, посідає професійна самореалізація людини в досягненні нею душевної гармонії?

3. Чи потрібно педагогу змінювати професію, якщо вона дарує моральне задоволення, але не забезпечує належний рівень життя?

Цікавим є погляд на освіту давньогрецького філософа Зенона, який розглядає її як передачу навичок і чеснот. Він вбачав шлях удосконалення суспільства в удосконаленні кожного його члена. Основою моральності філософ вважав принцип «жити у відповідності з природою» [1, 132]. Зенон розрізняв чотири чесноти: розумність, помірність, мужність і справедливість, яким протистоять чотири вади: нерозумність, відсутність міри, боягузтво, несправедливість. Розвиток кожної з чеснот неминуче сприяє розвитку інших, оскільки вони пов'язані між собою. Метою освіти є формування всіх чеснот, що визначатиме моральну поведінку особистості на всіх рівнях. Досягнути добродетельності можна лише керуючись розумом [1, с.133-136]. Ознайомлюючи майбутніх викладачів математики з поглядами Зенона на освіту, можна обговорити разом із ними значення наведених філософом чеснот для повноцінного життя у сучасному суспільстві, запропонувати розв'язати задачу з яскраво вираженим екологічним спрямуванням. Також доцільно запропонувати студентам визначити можливі шляхи реалізації принципу «жити у відповідності з природою», розробити певну систему задач, що продемонструють його у процесі навчання математики.

Висновки. На кожному етапі розвитку людства перед педагогічною наукою завжди постають питання: Як виховувати? Які особистісні якості необхідні сучасній людині? Яким має бути сучасний викладач? Студенти – майбутні викладачі – будуть серед тих, кому доведеться визначати напрям розвитку освіти і, як наслідок, розвитку суспільства. Ось чому надзвичайно важливо ознайомити майбутніх викладачів з надбанням світової філософської і педагогічної думки щодо ідеалу виховання. І книга М. Краснодєбського «Нариси з античної історії освіти: пайдейя від Сократа до Зенона», що містить детальний аналіз розвитку пайдейї у культурі Стародавньої Греції, буде вельми корисною для майбутніх викладачів будь-якого предмета, і математики зокрема. Книга не лише розширює знання щодо еволюції уявлень про деякі математичні об'єкти (числа, геометричні тіла), а також сприяє усвідомленню ключової ролі освіти у розвитку суспільства, місії викладача у сучасних суспільних змінах. Чітке ж розуміння ролі освіти й місії викладача дозволить сучасним студентам – майбутнім викладачам – професійно самореалізуватися.

Список джерел:

1. Krasnodebski, M. Zarys dziejow atenskiej historii wychowania: paideia od Sokratesa do Zenona /

- M. Krasnodebski. – Warszawa: Difin SA, 2011. – 188 s.
2. Losewa Natalia, Gubar Daria Humanistyczne idee rosyjskich i ukraińskich pedagogów w XIX i XX wieku // Zeszyty Naukowe Szkoły Wyższej Przymierza Rodzin w Warszawie. Zeszyt 8. Seria Pedagogiczna, Numer serii 4, Warszawa 2012, p. 29-49.
 3. Losyeva, N., Gubar, D., Puzyrev V. Helping your child to learn mathematics // FAMA-Family Math for Adult Learners/ Family and communities in and out of classroom: Ways to improve mathematics' achievement, July 23, Barcelona, p. 98 -105.
 4. Losewa Natalia Twórcza samorealizacja podmiotu procesu pedagogicznego // Zeszyty Naukowe Szkoły Wyższej Przymierza Rodzin w Warszawie. Zeszyt 5-6. Seria Pedagogiczna, Numer serii 2-3, Warszawa 2011, p.35-46.
 5. Лосєва, Н.М. Інтерактивні технології навчання математики: навчально-методичний посібник для студентів [Текст] / Н.М. Лосєва, Т.В. Непомняца, А.Ю. Панова. – К.: Кафедра, 2012. – 228 с.
 6. Лосєва Н.М. Самовдосконалення викладача. Навчально-методичний посібник. Вид. 2-е, перероблене [Текст] / Н.М. Лосєва. – Донецьк: ДонНУ, 2004. – 300 с.

МЕРХЕЛЕВИЧ Г.В.,

аспірант кафедри педагогіки Державного закладу «Луганський національний університет ім.Тараса Шевченка», генеральний директор підприємства АРПІ (Навчально-методичний комплекс іноземних мов)

УДК 811.11:378.961:378.146/.147

МЕТОДОЛОГІЧНА СХЕМА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ МЕДИЧНОГО ВНЗ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ (НА ПРИКЛАДІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)

Розглядається методологічна схема підготовки викладачів ВНЗ до викладання іноземною мовою спеціальних дисциплін, що зараховують до програми вищої медичної освіти. Обґрунтоване пріоритетне ставлення до розвитку мовленевих навичок на основі неусвідомленого засвоєння мови за асоціативним принципом і в умовах монолінгвістичного середовища. Охарактеризована й обґрунтована роль самостійної роботи в цьому процесі. Дано опис дворівневої програми навчання зі змінною аудиторною складовою і зростаючим акцентом на самостійну роботу.

Ключові слова: іноземна мова, викладач, слухач, навичка, вміння, граматики, комунікативний, спеціалізація, неусвідомлене засвоєння, усвідомлене навчання, засвоєння.

Рассматривается методическая схема подготовки преподавателей медицинского ВУЗа к преподаванию на иностранном языке специальных дисциплин, относящихся к программе высшего медицинского образования. Обосновано приоритетное отношение к развитию разговорных навыков на основе неосознанного освоения языка на ассоциативном принципе и в условиях монолингвистической среды. Охарактеризована и обоснована роль самостоятельной работы. Дано описание двухуровневой программы обучения с переменной аудиторной составляющей и возрастающим акцентом на самостоятельную работу.

Ключевые слова: иностранный язык, преподаватель, обучающийся, навык, умение, грамматика, коммуникативный, специализация, неосознанное освоение, осознанное обучение, овладение.

This paper deals with approaches and basic methodology techniques of teaching foreign languages to non-native medical university teachers, aiming at making them able to deliver classes in various medical sciences and clinical subjects to native students and those fluent in the foreign language. Top priority and high importance of speaking abilities development are considered and being reasoned. Distinction between unconscious language acquisition and conscious grammar learning, as well as their shared-role impact on the learner outcome is revealed. Importance of L2-based teaching approach, role-play pattern practice, as well as teacher-controlled self-learning home activities as important tools of language learning are discussed. A two-tiered second-language teaching system is introduced by function, purpose and structure.

Keywords: foreign language, teacher, learner skills, knowledge, grammar structures, communication-based, specialization, unconscious acquisition.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Однією з актуальних проблем сучасної педагогіки вищої школи є організація навчання медицині іноземною мовою. У зв'язку з тим, що підготовка викладачів будь-якого профілю й спеціалізації, включаючи медицину, вимагає від них перш за все опанування іноземної мови як засобу спілкування й доступу до інформації, яка спочатку не має відношення до галузі їх спеціалізації. Методика засвоєння викладачами ВНЗ іноземної мови нічим не відрізняється від методичних підходів, що

використовуються на початковому етапі навчання слухачів будь-якої категорії. У зв'язку з цим вибір, а за необхідності, і розробка методики навчання викладачів спеціальних дисциплін іноземній мові повинні здійснюватися з розрахунку вироблення на початковому етапі навичок вільного усного спілкування з одночасним формуванням запасу фраз і слів іноземної мови, достатнього для організації актів мовного спілкування. При цьому методика другого етапу навчання повинна забезпечувати для слухача можливість за